

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 110. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890597990096.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Den gamle Gadeløgte

Den gamle Gadeløgte blev trykt første gang i NE 4-47, der udkom 3.4.1847 (ikke som BFN oplyser 6.4., jvf. Alm 3.4.: »Nye Eventyr udkommen« og 4.4.: »Faaet ialt 29 Exemplarer af Reitzel, foræret dem bort«).

Vinteren 1847 følte A sig ofte fysisk svag og utilpas, men »aandelig frisk og meget productiv«, som han fortæller sin danskfødte forlægger i Tyskland, Carl B.Lorck, i et brev 4.2.1847, hvor han også meddeler, at han udover arbejdet med DtB havde skrevet to nye eventyr, »og af disse sender jeg Dem det ene, det man ubetinget anseer for det bedste. Jeg giver Dem det til Eventyr-Samlingen, det er aldeles nyt og skal ikke blive trykt i noget Sprog før det er i Deres Udgave af Eventyrene«. At det tilsendte eventyr må være *Den gamle Gadeløgte*, der iflg. Alm er skrevet 2.2.1847, fremgår senere af brevet: »Den gamle Gadeløgte er ny, ja det allernyeste jeg har skrevet« (BLorck 78) og bekræftes desuden af et brev til samme 1.3.1847 (ib.86). Iøvrigt skyldtes det tildels en misforståelse og tildels pres fra Reitzels side, at eventyret først kom på dansk (brev til Lorck 9.4.1847 (ib.93) se ndf. s. 112.

Motivet med den forfængelige gadelygte er foregrebet i Fodreise, hvor vægteren fortæller om dem: »det er ganske moersomt at høre paa, hvorledes disse smaae Tingester kan sprutte af Forfængelighed, naar der først er sat Ild i deres Smule Væge, og de saa skinne en halvsnees Skridt hen ad Gaden; strax see de med saadan Foragt op paa de velsignede Guds Stjerner, der dog ere ganske andre Folk end de, baade i Henseende til Størrelse og Udødelighed, og kroer sig af deres Glands og egen ubegribelige Storhed« (44).

107.6*Pælen*] mens selve lygterne var af kobber, var lygtepælene malede træstolper. - **7-8***Balletfigurantinde*] balletdanserinde. - **9** *paa Loftet*] se n.t. IV 256.4. - **10-12***den skulde paa Raadstuen ... ikke brugelig*] tilsynet med gadebelysningen, der betaltes af private, førtes siden 1771 af magistraten. - **10***Raadstuen*] rådhuset på Nytorv (nu Domhuset). - **11***Stadens »sex og tredive Mænd«*] ved forordning af 1.1.1840 bestod 111 Københavns magistrat af 36 borgerrepræsentanter. - **13***en af Broerne*] dvs. brokvartererne Nørre-, Vester- eller Østerbro. - **15-17***det pinte den ... Gadeløgte*] A var meget optaget af sjælevandringsmotivet, sml. Fodreise 79f, hvor A træder på nogle gamle potteskår, der viser sig at have bevaret erindringen om engang at have været hans barndomsjag, samt n.t. *Lykkens Kalosker* I 221.34-36. - **25***ikke bedraget Løgten*] vægterne havde ord for at beholde den udleverede tran og sælge den, hvorfor de ofte kaldtes »trantype«.

108.7*imellem*] indimellem. - **18***Fløiels-Ligvogn*] rustvogne var almindeligvis betrukket med sort fløjl. - **20***jeg blev reent borte*] jeg blev ude af mig selv, fra sans og samling. - **34-35***Trøske, der ogsaa skinner*] de svampe, der angriber det rådende træ, lyser med en svag grønlig farve.

109.1*kun til visse Tider*] på undersiden af St.Hansormens bagkrop findes et par fosforescerende pletter, der glimtvis udsender et stærkere grønligt lys, som kan holde sig et stykke tid, men som bl.a. straks ophører, når dyret tror sig i fare. - **12***Present*] gave. - **27-28***Løgterne ... Løgterne*] når det iflg. kalenderen var fuldmåne, blev lygterne uanset vejret ikke tændt, såkaldt magistratsbelysning. - **29-34** Om døden som den bedste gave jvf. n.t. *Lykkens Kalosker* I 237.40.

110.1*gaae at lægge os*] opgive (at søge). - **14***Voxlys*] var dyrere og finere end de alm. brugte tællelys. - **30***Alen*] 62.7 cm. - **32***Klædeslister*] isoleringslister af strimler af uldklæde.

111.1-2*Kongressen i Wien*] afholdtes 16.9.1814-10.6.1815 under deltagelse af næsten alle europæiske fyrster for at ordne de territoriale forhold efter Napoleon I.s fald. En gengivelse af det omtalte billede findes i Politikens Danmarks Historie 2. 1971.416. - **3***Et bornholmsk Ur*] navnlig i midten af 1800-tallet blomstrede fremstillingen af standure på Bornholm, hvor en ladning engelske standure var strandet. - **4***gesvindt*] hurtigt. - **11***Kjælderskuret*] overbygning over en kælderhals. - **39***Skrumpel*] skrummel.

112.1*Geburtsdag*] fødselsdag.